

Sygn. akt I ACa 290/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia SA Hanna Rojewska
Sędziowie:	SA Alicja Myszkowska (spraw.) SO del. Beata Grochulska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.**

przeciwko **M. S. i K. S.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 30 października 2012 r. sygn. akt X GC 294/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od M. S. i K. S. solidarnie na rzecz Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.**

Sygn. akt I ACa 290/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 października 2012r. w sprawie z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej we W. przeciwko M. S.

i K. S. o zapłatę, Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od M. S. i K. S. solidarnie na rzecz powodowego Banku kwotę 159.334,86 złotych

z ustawowymi odsetkami od dnia 29 marca 1997r. do dnia zapłaty do kwoty łącznej 400.000 złotych z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych do nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), składającej się z działki gruntu w użytkowaniu wieczystym

i budynku stanowiącego odrębną własność nieruchomości do wysokości wpisu hipoteki umownej kaucyjnej w kwocie 400.000 złotych, ujawnionej w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości o nr (...) przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi oraz kwotę 13.576 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

(wyrok k. 125)

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny co do zasady podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że w dniu 30 kwietnia 1996r. pozwani małżonkowie M. S. i K. S. zawarli z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną umowę o kredyt złotowy w rachunku kredytowym.

Na podstawie zawartej umowy Bank udzielił pozwany kredyt w wysokości 345.000 złotych na zasadach ustalonych w ustawie Prawo bankowe oraz Regulaminie kredytowania obowiązującym w (...) S. A. na sfinansowanie zakupu surowców i materiałów.

Kredyt został postawiony do dyspozycji kredytobiorców w dniu podpisania umowy kredytowej w drodze realizacji przez Bank płatności za zakupy krajowe w ciężar rachunku kredytowego na podstawie przedłożonych dokumentów rozliczeniowych.

Splata kredytu następować miała ratami począwszy od dnia 31 sierpnia 1996r. (termin płatności pierwszej raty) do dnia 28 marca 1997r. (termin płatności ostatniej raty w kwocie 245.000 złotych).

Zabezpieczenie udzielonego kredytu stanowić miała m. in. hipoteka kaucyjna na kwotę 400.000 złotych na nieruchomości stanowiącej własność pozwanych, dla której prowadzona była księga wieczysta o numerze KW (...).

Pozwani nie spłacili należności z tytułu udzielonego kredytu w kwocie 159.334,86 złotych.

Nadto Bank naliczył odsetki umowne w kwocie 266.931,74 złote, odsetki windykacyjne w kwocie 543.122,04 złotych i koszty upomnień 907 złotych.

W dniu 13 grudnia 2011r. Bank skierował do pozwanych wezwanie do zapłaty należności w łącznej kwocie 966.804,24 złotych.

W księdze wieczystej o numerze (...) (...) dokonano wpisu hipoteki umownej kaucyjnej w kwocie 400.000 złotych na rzecz (...) Banku (...) S. A. Oddział w Ł. z tytułu zabezpieczenia kredytu.

Nieruchomość na której udzielono zabezpieczenia składa się z działki gruntu w użytkowaniu wieczystym pozwanych M. S. i K. S. na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej i budynku stanowiącego odrębną nieruchomość, położoną w Ł. przy ul. (...).

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził w znacznej części zasadność wytoczonego powództwa, tj. w zakresie należności głównej oraz odsetek ustawowych począwszy od dnia 29 marca 1997r. uznając, że pozwani jako dłużnicy rzeczowi odpowiadają względem powodowego Banku za spłatę udzielonego im kredytu, zabezpieczonego hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 400.000 złotych, ustanowioną na przedmiotowej nieruchomości pozwanych.

Sąd Okręgowy uznał wprawdzie trafność podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia należności głównej w kwocie 159.334,86 zł, mając na uwadze, że dochodzona należność stała się wymagalana z dniem 28 marca 1997r., tj. z datą płatności ostatniej raty udzielonego kredytu, a zatem 10-letni termin przedawnienia upłynął najpóźniej w dniu

29 marca 2007r., tj. przed datą wytoczenia niniejszego powództwa (31 stycznia 2012r.), jednak w myśl art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U.

z 2001r., Nr 124, poz. 1361 ze zm. – dalej u.k.w.h.) przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z obciążonej nieruchomości. Przy czym według zdania 2 tego przepisu obowiązującego do dnia 19 lutego 2011r. spod jego działania wyłączone były roszczenia o odsetki, a w uprzednio obowiązującym stanie prawnym także roszczenia o wszelkie świadczenia uboczne, niemniej zgodnie z treścią art. 104 powołanej ustawy hipoteka kaucyjna zabezpiecza odsetki oraz koszty postępowania, a zatem również należności uboczne, mieszczące się w sumie hipoteki kaucyjnej.

Mając zatem na uwadze, że zgodnie z treścią art. 10 ustawy z dnia 26 czerwca 2009r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131 poz. 1075) do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą z wyjątkiem przepisów o opróżnionym miejscu hipotecznym, zaś po myśli ust. 2 powołanego art. 10 tej ustawy do hipotek zwykłych oraz hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nie objętych

z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy tj. przed dniem 20 lutego 2011r. stosuje się przepisy u.k.w.h. w dotychczasowym brzmieniu,

w analizowanym przypadku nie ulega wątpliwości, że do hipoteki kaucyjnej zabezpieczającej również należności akcesoryjne związane z wierzytelnością hipoteczną, powstałej przed dniem 20 lutego 2011r., znajduje zastosowanie wskazany art. 104 cytowanej u.k.w.h., gdyż przedmiotowa hipoteka kaucyjna, zabezpieczająca wierzytelność kredytową powodowego Banku powstała przed dniem wejścia w życie powołanej ustawy nowelizującej.

Skoro zatem suma hipoteki kaucyjnej wyraża się w kwocie 400.000 zł, a należność główna wynosi 345.000 zł, to hipoteka zabezpiecza również związane z wierzytelnością główną należności uboczne w postaci odsetek, zatem przedawnienie roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie zabezpieczone hipoteką kaucyjną nie naruszało uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z obciążonej nieruchomości. Tym bardziej, że jak długo hipoteka kaucyjna figuruje w księdze wieczystej, wierzyciel może liczyć na zaspokojenie z nieruchomości. Zwłaszcza, że w świetle przywołanego przez Sąd stanowiska Sądu Najwyższego art. 104 u.k.w.h. sprzed uchylenia go ustawą nowelizującą

z dnia 26 czerwca 2009r., jako przepis szczególny odnoszący się do hipoteki kaucyjnej, wyłączał w tym zakresie zastosowanie przepisu art. 77 zd. 2 u.k.w.h. w wersji sprzed nowelizacji, jako odnoszącego się do hipoteki w ogólności.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów pozwanych, jakoby przedawnienie wierzytelności z tytułu odsetek za opóźnienie, jako świadczenia akcesoryjnego względem wierzytelności z tytułu kredytu, skutkowało niemożnością uzyskania przez wierzyciela zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką kaucyjną również należności

z tytułu przedawnionych odsetek ustawowych. Skoro bowiem na nieruchomości pozwanych ustanowiono hipotekę kaucyjną, to w granicach sumy wpisanej do księgi wieczystej podlegają zabezpieczeniu hipotecznemu powstałe roszczenia do wysokości zapisanej sumy hipoteki tj. do kwoty 400. 000 złotych. Natomiast roszczenia powyżej tej sumy nie wchodzi już w skład zabezpieczenia rzeczowego, co oznacza, że nie podlegają one już ochronie przeciwko skutkom przedawnienia.

Z tych względów Sąd Okręgowy zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodowego Banku należność główną wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 29 marca 1997r., tj. od dnia następnego po upływie terminu płatności ostatniej z rat kredytu do kwoty sumy hipotecznej i z przedmiotowym ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych jedynie do rzeczowej nieruchomości. Odsetki za opóźnienie należały się bowiem w tym zakresie w myśl art. 481 kc, tym bardziej, że powód nie wykazał, żeby pozwani pozostawali w opóźnieniu z płatnością należności przed wskazaną datą, w którym to zakresie powództwo jako nieudowodnione i bezzasadne podlegało oddaleniu.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 kpc, tj.

w myśl zasady finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu.

(uzasadnienie k. 130 – 133v)

Pozwani zaskarżyli powyższy wyrok apelacją w części, tj. w zakresie punktu 1, uwzględniającej wytoczone powództwo co do kwoty 159.335 zł, zarzucając naruszenie zarówno prawa:

I. procesowego, tj. art. 233 kpc, poprzez przyjęcie, że:

a) powód udowodnił roszczenie w sytuacji, gdy w rzeczywistości przedstawił dokument nie spełniający wymogów ustawy z 29 sierpnia 1997r. Prawo Bankowe, który nie może być podstawą do ustalenia wysokości zadłużenia pozwanych;

b) niesporne jest niespłacenie przez pozwanych należności z tytułu udzielonego kredytu w kwocie 159.334,86 zł, naliczenia odsetek umownych i windykacyjnych oraz kosztów upomnień w sytuacji gdy, pozwani kwestionowali wskazane okoliczności;

II. jak i prawa materialnego, tj. art. 118 kc w zw. z art. 77 ustawy z 6 lipca 1982r.

o księgach wieczystych i hipotece, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że hipoteka kaucyjna zabezpiecza również odsetki od wierzytelności osobistej, która uległa przedawnieniu, co skutkowało przyjęciem, iż pozwani zobowiązani są do zapłaty odsetek od części należności głównej, w stosunku do której podniesiono skuteczny zarzut przedawnienia.

W konkluzji apelujący wnieśli o zmianę kwestionowanego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego.

(apelacja k. 137 - 139)

W odpowiedzi na apelację powodowy Bank wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów zastępstwa procesowego.

(odpowiedź na apelację k. 203 – 203v)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Podniesione w zgłoszonym środku odwoławczym zarzuty obraży zarówno prawa procesowego, jak i materialnego są chybione, gdyż wbrew stanowisku apelujących powodowy Bank udowodnił zgłoszone roszczenie, tj. obciążające pozwanych zadłużenie

z tytułu zaciągniętego kredytu, zabezpieczonego umowną hipoteką kaucyjną na należącej do powodów nieruchomości.

Na wstępie należy podnieść, że istotnie strona powodowa nie udowodniła że wyciąg

z ksiąg bankowych (k. 5) stanowi dokument mający moc dokumentu urzędowego, gdyż nie wykazała, że ów dokument został podpisany przez osobę upoważnioną do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Banku – w myśl art. 95 ust. 1 ustawy Prawo bankowe - niezależnie od widniejącej na tym dokumencie czytelnej

i oryginalnej pieczęci Banku, na brak której pozwani bezpodstawnie się powoływali. Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011r., w sprawie P 7/09 (OTK-A 2011/2/12), przepis art. 95 ust. 1 został uznany za niekonstytucyjny w zakresie, w jakim nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, co znalazło następnie wyraz w nowelizacji tego przepisu poprzez dodanie do art. 95 ust. 1a o treści: „moc prawna dokumentów urzędowych, o której mowa w ust. 1, nie obowiązuje w odniesieniu do dokumentów wymienionych w tym przepisie w postępowaniu cywilnym” ustawą z dnia

19 kwietnia 2013r. o zmianie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 613), która weszła w życie w dniu 20 lipca 2013r.

Niemniej abstrahując od oceny możliwości potraktowania tego dokumentu jako dokumentu urzędowego, mogącego następnie stanowić np.: podstawę do wydania bankowego tytułu egzekucyjnego – co akurat w realiach analizowanego przypadku nie ma znaczenia,

z uwagi na to, że powodowy Bank dochodzi od pozwanych spornej należności jako od dłużników rzeczowych, nie ulega wątpliwości, że powołany dokument spełnia wymogi co najmniej dokumentu prywatnego. Zawiera bowiem pieczęć banku i treść określonego oświadczenia wiedzy, wynikającej z ksiąg bankowych, podpisaną przez wyraźnie określoną osobę fizyczną – pracownika powodowego Banku. Natomiast dla wykazania istniejącego zadłużenia strona powodowa dysponowała nieograniczonym wachlarzem środków dowodowych, w tym choćby w postaci dokumentu prywatnego, potwierdzającego sporne zadłużenia, czego z kolei pozwani nie zdołali skutecznie zakwestionować, nie podważając ani wiarygodności, ani rzetelności tego dokumentu. Nie wykazali bowiem, że faktycznie spłacili zaciągnięty kredyt w całości bądź w części, zarówno w odniesieniu do kapitału, jak i do odsetek, względnie że ustalone przez Bank zadłużenie jest niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. Pozwani nie podjęli w tym zakresie w istocie żadnej inicjatywy dowodowej poza własnymi twierdzeniami negującymi obowiązek spłaty rzeczzonego zadłużenia, co wobec treści powołanego wyciągu z ksiąg bankowych nie mogło odnieść zamierzonego przez pozwanych skutku.

W tym miejscu jedynie na marginesie należy podnieść, że zaprezentowana przez Sąd Apelacyjny argumentacja dotycząca charakteru i mocy dowodowej wyciągu z ksiąg bankowych znajduje potwierdzenie w ugruntowanym orzecznictwie jeszcze na gruncie art. 95 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu sprzed powołanej nowelizacji (wyrok SA w Poznaniu

z 17.02.2010r., I ACa 89/10, LEX nr 628226), czego w odniesieniu do mocy dowodowej wyciągów z ksiąg bankowych jako dokumentów prywatnych nie zmienia nawet wskazana nowelizacja. Także w literaturze przedmiotu panuje zgodność co do tego, że wyciągi z ksiąg bankowych stanowią co najmniej dokumenty prywatne, niezależnie od poglądów, co do ich urzędowego charakteru (Zbigniew Ofiarski, Komentarz do art. 95 Prawa bankowego, Lex).

Wobec powyższego uznania Sądu Apelacyjnego nie mógł zyskać również kolejny zarzut pozwanych natury procesowej, sprowadzający się w istocie do gołosłownej próby kwestionowania ustalenia przez Sąd I instancji istnienia po stronie pozwanych spornego zadłużenia, tylko na tej podstawie, że pozwani tę okoliczność kwestionowali. Uwadze skarżących zdaje się bowiem umykać rządząca procesem cywilnym zasada kontrydiktoryjności oraz zasada rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 kc w zw. z art. 230 i 217 kpc), w myśl której to na stronie, która z określonych okoliczności wywodzi skutki prawne, spoczywa ciężar ich dowodu. Tymczasem pozwani próbując podważyć powołane przez powodowy Bank dowody nie zdołali w tym zakresie zaoferować żadnych konkretnych środków dowodowych, w tym choćby potwierdzeń dokonanych spłat, czy dowodu z opinii odpowiedniego biegłego na okoliczność kontroli rachunków powodowego Banku

w odniesieniu do powodów oraz weryfikacji poprawności wyliczenia przez Bank dochodzonego zadłużenia.

Akceptacji Sądu Apelacyjnego nie znalazł również zarzut obrazy prawa materialnego w związku z zasądzeniem na rzecz powodowego Banku kwoty 400.000 złotych obejmującej zarówno kapitał główny, jak i odsetki ustawowe od niego za okres od dnia 29 marca 1997r. do dnia zapłaty, choć maksymalnie do wskazanej kwoty. Wbrew bowiem stanowisku apelujących Sąd I instancji wnikliwie i wyczerpująco rozważył zagadnienie zakresu przedmiotu ustanowionego przez pozwanych zabezpieczenia w postaci hipoteki umownej kaucyjnej, w tym również odsetek ustawowych, czemu przekonująco dał wyraz w pisemnych motywach swojego rozstrzygnięcia (k. 132 – 133 – tj. 5 – 7 uzasadnienia), a stanowisko to znajduje aprobatę Sądu II instancji. Tym bardziej, że stosownie do treści art. 10 ustawy z dnia 26 czerwca 2009r. o zmianie u.k.w.h. (Dz. U. Nr 131 poz. 1075) do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. 20 lutego 2011r.,

z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy u.k.w.h. w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą z wyjątkiem przepisów o opróżnionym miejscu hipotecznym. Natomiast w myśl ust.

2 powołanego art. 10 ustawy nowelizującej do hipotek zwykłych oraz hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nie objętych

z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy u.k.w.h. w dotychczasowym brzmieniu, co przesądza, że w niniejszej sprawie do hipoteki umownej kaucyjnej, zabezpieczającej również należności akcesoryjne związane

z wierzytelnością hipoteczną, powstałej przed dniem 20 lutego 2011r., znajduje zastosowanie art. 104 u.k.w.h. w ówczesnym brzmieniu. Tymczasem w myśl ówczesnie obowiązującego art. 104 u.k.w.h. explicite hipoteka kaucyjna zabezpiecza odsetki oraz koszty postępowania mieszczące się w sumie wymienionej we wpisie hipoteki. Skoro zatem dochodzone w sprawie odsetki stanowią odsetki ustawowe za opóźnienie w spłacie przedmiotowego kredytu, to w granicach sumy hipoteki wraz z kapitałem trafnie podlegały uwzględnieniu. Zwłaszcza, że z istoty zabezpieczenia rzeczowego wierzyciel hipoteczny jest chroniony przed negatywnymi skutkami ewentualnego przedawnienia zabezpieczonej wierzytelności w zakresie uzyskanego na jego rzecz zabezpieczenia rzeczowego, w tym również – jak celnie podniósł Sąd I instancji – w zakresie odsetek jako roszczeń akcesoryjnych w świetle ówczesnie obowiązującego stanu prawnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną.

Na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodowego Banku kwotę 2.700 złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.